ელექტროენერგიის ბაზრის მიმოხილვა

ელექტროენერგიის ბაზრის მონაცემები	
ოქტომბერში ელექტროენერგიის საშუალო შეწონილი ფასი საქართველოში	5.2 აშშ ცენტი / კვტ/სთ-ზე
ოქტომბერში ელექტროენერგიის საშუალო შეწონილი ფასი თურქეთში	4.8 აშშ ცენტი / კვტ/სთ-ზე
ოქტომბერში ექსპორტირებული ელექტროენერგიის საშუალო ფასი	4.2 აშშ ცენტი / კვტ/სთ-ზე
ოქტომბერში იმპორტირებული ელექტროენერგიის საშუალო ფასი	5.0 აშშ ცენტი / კვტ/სთ-ზე
შიდა მოხმარების ზრდა 10თ15, კვტ/სთ	1.3 %
ელექტროენერგიის ექსპორტის ზრდა 10თ15, კვტ/სთ	26.6 %
თურქეთში ექსპორტირებული ელექტროენერგიის ზრდა 10თ15, კვტ/სთ	48.4%

**საშუალო გაცვლითი კურსი ოქტომბერში: GEL/US$ =2.3928; TRY/US$=2.9300*

სემეკმა გარდაბნის თბოსადგურს გარანტირებული სიმძლავრის საფასურად დღეში 366,173 ლარი დაუდგინა, რაც ბაზარზე არსებული თბოსადგურებისთვის დადგენილ საფასურზე დაახლოებით 7-ჯერ მეტია. გარანტირებული სიმძლავრის საფასურის დღიური ნორმა უზრუნველყოფს თბოელექტროსადგურების სარეზერვო რეჟიმში მუშაობას. გარდაბნის თბოსადგურმა, რომლის 100%-იანი წილის მფლობელიც სახელმწიფოა (51% - საქართველოს გაზისა და ნავთობის კორპორაცია, 49% - საპარტნიორო ფონდი), სრული დატვირთვით მუშაობა 2015 წლის სექტემბრიდან დაიწყო. თბოელექტროსადგურის ტარიფის მეორე ნაწილი, რომელიც უშუალოდ გამომუშავებული და გაყიდული ელექტროენერგიისთვის დგინდება, სემეკმა ერთ კილოვატ საათზე 6.7 თეთრით განსაზღვრა, რაც საშუალო ტარიფზე, რომელიც დანარჩენ 3 თბოსადგურს აქვს დადგენილი, 30%-ით ნაკლებია. გარდაბნის თბოსადგურის ტარიფი 13-თვიანი ვადით დადგინდა, 2016 წლის დეკემბრამდე. გარდაბნის თბოსადგურს ბუნებრივ აირს SOCAR-ი მიაწოდებს. ბუნებრივი აირის საფასური თბოსადგურისთვის 1,000 კუბურ მეტრზე 143 აშშ დოლარით განისაზღვრა, რაც კომერციულ ფასზე თითქმის ორჯერ ნაკლებია. ტარიფის გადახედვას შემდეგი ჯი-ფაუერის თბოსადგური ელოდება. ჯი-ფაუერის არსებული გარანტირებული სიმძლავრის საფასური 42,360 ლარია, გამომუშავებული ელექტროენერგიის ფასი - 7.5 თეთრი კილოვატ საათზე (სხვა დანარჩენ თბოსადგურებზე 30%-ით ნაკლები, გარდა გარდაბნის თბოსადგურისა). ჯი-ფაუერის ტარიფის გადახედვა 2015 წლის დეკემბრის ბოლოს დასრულდება. სემეკი ასევე გადაიანგარიშებს განაწილების, მოხმარებისა და გატარების ტარიფს ენერგო-პრო ჯორჯიასთვის.

საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა (სსე) აზერბაიჯანული ელექტროენერგიის თურქეთის მიმართულებით ტრანზიტისთვის 2016 წლის იანვრიდან ყოველთვიურად 500,000 ლარს მიიღებს. საქართველოს როლი, როგორც სატრანზიტო ქვეყანა აზერბაიჯანული ელექტროენერგიის თურქეთში გასასვლელად, კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს რეგიონალური თანამშრომლობის მნიშვნელობას ენერგოუსაფრთხოებისა და ელექტროენერგიით ვაჭრობის მიმართულებით. საქართველო რუსეთსა და სომხეთს შორის ელექტროენერგიის სატრანზიტო ქვეყანადაც მოიაზრება. ელექტროენერგიის ტრანზიტის მიმართულებით თანამშრომლობა სომხეთის პრეზიდენტმა და ენერგეტიკის მინისტრმა საქართველოში ნოემბერში ვიზიტისას მთავრობასთან შეხვედრებისას განიხილეს. საქართველო-სომხეთს შორის ახალი, მაღალძაბვიანი ელექტროგადამცემი ხაზის მშენებლობის დასრულების შემდეგ, ქვეყნებს შორის ელექტროგადაცემის სიმძლავრე 700 მგვტ-ით გაიზრდება. ეს შესაძლებელი გახდება მას შემდეგ, რაც აირუმში, საქართველოს საზღვართან ახლოს, მაღალი ძაბვის ქვესადგურის მშენებლობა დასრულდება (2018-2022 წწ.). ეს ყველაფერი დამატებით შესაძლებლობებს შექმნის საქართველოში წარმოებული ელექტროენერგიის ექსპორტისათვის. აღსანიშნავია, რომ სომხეთის მოსახლეობას ელექტროენერგიის 1/3 მეწამორის ატომური ელექტროსადგურიდან მიეწოდება. ენერგეტიკის საერთაშორისო სააგენტოს (IEA) თანახმად, იმისათვის რომ მეწამორის ელექტროსადგურმა ფუქნციონირება გააგრძელოს, მომავალი 2 წლის განმავლობაში განახლებას საჭიროებს. დიდი ალბათობით, სომხეთში ელექტროენერგიის დანაკლისის შევსების ერთერთი წყარო საქართველოდან ექსპორტირებული ელექტროენერგიაც იქნება.

ნინო პაპავა
კვლევების დეპარტამენტის უფროსი | n.papava@gt.ge | +995 322 401 111 ext.4693
თამარ ქურდაძე
ანალიტიკოსი | tamarkurdadze@gt.ge | +995 322 401 111 ext.4298

გთხოვთ იხილოთ მნიშვნელოვანი შეტყობინება დოკუმენტის ბოლო გვერდზე.

ელექტროენერგიის წარმოება, მოხმარება და ექსპორტი

ელექტროენერგიის მოხმარება 2015 წლის ოქტომბერში 3.9%-ით შემცირდა. მოხმარების შემცირების მთავარი მიზეზი ოქტომბერში პირდაპირი მომხმარებლების (კვალიფიციური საწარმოები წლიური 7გვტ/სთ-ზე მეტი მოხმარებით) მიერ მოხმარებული ელექტროენერგიის 42.2%-იანი წლიური შემცირება იყო. „ჯორჯიან მანგანეზი“ ოქტომბერში შემცირებული მოხმარების ერთერთი მთავარი კონტრიბუტორი იყო. საწარმოს მოხმარება ოქტომბერში წლიდან წლამდე 52.6%-ით შემცირდა. 2014 წლის ოქტომბერში საწარმოს წილი მოხმარებულ ელექტროენერგიაში 11.3% იყო, 2015 წელს კი ეს მაჩვენებელი განახევრდა და 6.2%-ს გაუტოლდა. მიუხედავად იმისა, რომ ოქტომბერში პირდაპირი მომხმარებლების წილი მთლიან მოხმარებაში მხოლოდ 9.6% იყო, კომერციული და საყოფაცხოვრებო მოხმარების 4.6%-იანმა ზრდამ მთლიანი კლება ვერ დააბალანსა და საბოლოო მოხმარება წლიდან წლამდე ოქტომბერში შემცირებულია. მიუხედავად ამისა, 2015 წლის 10 თვის მონაცემებით, მოხმარებული ელექტროენერგიის რაოდენობა 2014 წლის იგივე პერიოდთან შედარებით 1.3%-ით, ექსპორტირებული ელექტროენერგიის რაოდენობა კი 26.7%-ით არის გაზრდილი.

გამომუშავებული ელექტროენერგიის რაოდენობა 2015 წლის ოქტომბერში, წინა წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, 2.5%-ით არის გაზრდილი. გამომუშავების ზრდა ოქტომბერში უმეტესად თბოელექტროსადგურების მიერ გამომუშავებული ელექტროენერგიის რაოდენობის ზრდის ხარჯზე მოხდა, რომელმაც წლიდან წლამდე ოქტომბერში 23.4%-ით მოიმატა, ჰიდროელექტროენერგიის გამომუშავება კი დაბალი ნალექიანობის გამო 4.9%-ით შემცირდა. თბოსადგურების მიერ გამომუშავებულმა ელექტროენერგიამ ოქტომბრის გამომუშავების 29% შეადგინა; 2014 წელს იგივე მაჩვენებელი 23%-ზე იყო. თბოელექტროსადგურების მიერ წარმოებული ელექტროენერგიის თითქმის 1/3 ექსპლუატაციაში ახლადჩაშვებულმა გარდაბნის თბოსადგურმა გამოიმუშავა, დანარჩენი მტკვარი თბოსადგურმა. ადგილობრივად წარმოებულმა თბოელექტროენერგიამ იმპორტის ნაწილი ჩაანაცვლა და წინა წლის ოქტომბერთან შედარებით, იმპორტირებული ელექტროენერგიის რაოდენობა 44.2%-ით არის შემცირებული. იმპორტირებული ელექტროენერგიის 2/3 რუსეთიდან, დანარჩენი კი სომხეთიდან შემოვიდა.

ელექტროენერგიის ექსპორტი ოქტომბერში 2014 წლის ოქტომბერთან შედარებით 26.7%-ით გაიზარდა და გამომუშავებული ელექტროენერგიის 3.1% შეადგინა. ექსპორტირებული ეელექტროენერგიის 100% თურქეთის ბაზარზე გავიდა. 2015 წლის 10 თვის მონაცემებით, თურქეთში ექსპორტირებული ელექტროენერგიის რაოდენობა 48.4%-ით გაიზარდა და 311 გვტ/სთ შეადგინა. ექსპორტირებული ელექტროენერგიის ჯამური რაოდენობა 10 თვის მონაცემებით 26.6%-ით, 655.7 გვტ/სთ-მდე გაიზარდა. ელექტროენერგიის ექსპორტიდან შემოსულმა თანხამ 10 თვის მონაცემებით 24.6 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 2014 წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით 18.2%-ით ნაკლებია; საშუალო საექსპორტო ფასის კი 35.4%-ით შემცირდა და კვტ/სთ-ზე 4.19 ცენტი შეადგინა. საშუალო ფასის და დოლარში გამოსახული შემოსავლის შემცირება, მიუხედავად ექსპორტირებული ელექტროენერგიის რაოდენობის ზრდისა, ლარის კურსის შესუსტებამ გამოიწვია.

გრაფიკი 1: ელექტროენერგიის წარმოება და მოხმარება, გვტ/სთ

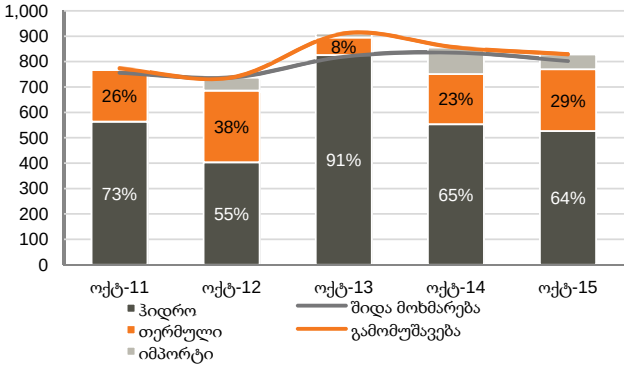

წყარო: ესკო

გრაფიკი 2: ელექტროენერგიის მოხმარების გადანაწილება, 2015 წლის ოქტომბერი

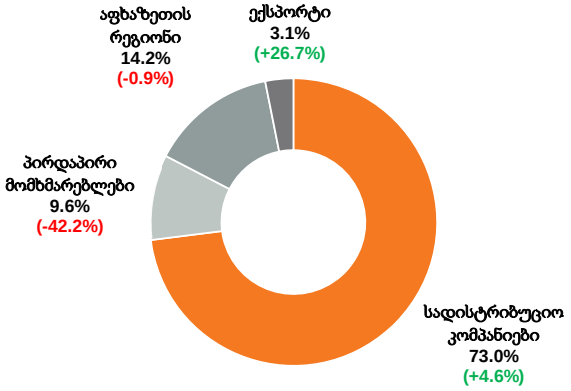

წყარო: ესკო

ელექტროენერგიის ფასები საქართველოსა და თურქეთში

დოლარში გამოსახული ელექტროენერგიის ფასები საქართველოში ოქტომბერში წლიდან წლამდე 17.8%-ით შემცირდა. ლარში გამოსახული ფასები 12.2%-ით გაიზარდა და ეს სპრედი დიდწილად ქართული ლარის ამერიკულ დოლართან მიმართებაში წლიდან წლამდე 36.4%-იანმა გაუფასურებამ გამოიწვია. შესაბამისად, შემცირდა თურქეთში ექსპორტირებული ელექტროენერგიის საშუალო ფასიც დოლარში. თურქული ელექტროენერგიის ფასები, თურქულ ლირაში, 10.8%-ით შემცირდა, დოლარში კი 31.3%-ით, რაც ასევე დიდწილად ეროვნული ვალუტის გაუფასურების დამსახურებაა.

გრაფიკი 3: ელექტროენერგიის ფასები საქართველოსა და თურქეთში, აშშ ცენტი კვტ/სთ-ზე

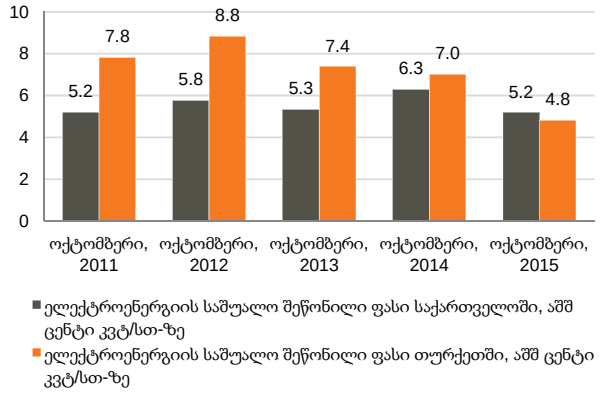

წყარო: ესკო, EPIAS

მნიშვნელოვანი შეტყობინება

ეს დოკუმენტი მკაცრად კონფიდენციალურია და მომზადებულია სს "გალტ ენდ თაგარტის" ("Galt & Taggart") მიერ, რომელიც არის სს საქართველოს ბანკის ჯგუფის ("ჯგუფი") წევრი, მხოლოდ საინფორმაციო მიზნებისთვის და მასში ნახსენები კომპანიებისგან დამოუკიდებლად. ეს დოკუმენტი არ წარმოადგენს რაიმეს ნაწილს და არ უნდა იქნას განხილული, როგორც შეთავაზება ან კლიენტების მოზიდვა ან მოწვევა რაიმე აქტივების ყიდვისთვის ან გაყიდვისთვის, ან გამოწერისთვის და ამ დოკუმენტის არცერთი ნაწილი არ ქმნის საფუძველს კონტრაქტისთვის ან ვალდებულებისთვის და არ შეიძლება განხილული იყოს, როგორც რეკომენდაცია რაიმე მსგავსი ქმედებისთვის.

გალტ ენდ თაგარტი უფლებამოსილია აწარმოოს პროფესიონალური აქტივობა საქართველოს ბაზარზე. ამ დოკუმენტის ცირკულირება გარკვეული იურისდიქციების ფარგლებში შეიძლება აკრძალული იყოს კანონით. პირებს, რომელთა ფლობელობაშიც ეს დოკუმენტი აღმოჩნდება, გალტ ენდ თაგარტისგან მოეთხოვებათ დაიცვან ყველა ის შეზღუდვა, რომელიც მოქმედებს მათ მიმართ. ეს დოკუმენტი არ არის განზრახული გავრცელებისთვის, პირდაპირ ან არიბად, ან გამოყენებისთვის ნებისმიერი პირის ან ორგანიზაციის მიერ, რომელიც არის რაიმე ადგილის, სახელმწიფოს ან სხვა რაიმე იურისდიქციის მკვიდრი ან მოქალაქე, სადაც ამგვარი გავრცელება, პუბლიკაცია, ხელმისაწვდომობა ან გამოყენება კანონის ან რეგულაციის საწინააღმდეგო იქნებოდა ან რომელიც მოითხოვდა რეგისტრაციას ან ლიცენზირებას ამგვარი იურისდიქციის ფარგლებში.

ინვესტიციები (ან მოკლევადიანი გარიგებები) განვითარებად ბაზრებზე დაკავშირებულია მნიშვნელოვან რისკთან და მერყევობასთან და შეიძლება არ იყოს ყველასთვის შესაფერისი. ამ დოკუმენტის მიმღებმა პირებმა უნდა მიიღონ საკუთარი საინვესტიციო გადაწყვეტილებები, რომლებიც მთ მიაჩნიათ სწორად, მათ საკუთარ ამოცანებსა და ფინანსურ მდგომარეობაზე დაყრდნობით. ამ პროცესში ამგვარი მიმღები პირები დარწმუნებული უნდა იყვნენ თავიანთ ქმედებებში, როცა ახორციელებენ რისკების შეფასებას, რომლებიც დამახასიათებელია განვითარებად ბაზრებზე ინვესტირებისთვის, მათ შორის პოტენციური პოლიტიკური და ეკონომიკური არასტაბილურობა, სხვა პოლიტიკური რისკები, კერძოდ, ცვლილებები კანონებში და ტარიფებში, აქტივების ნაციონალიზაცია და ვალუტის გაცვლითი კურსის რისკი.

გალტ ენდ თაგარტის ან ჯგუფის რომელიმე წევრის ან მათი დირექტორების, თანამშრომლების, ფილიალების, მრჩევლების ან აგენტების, ან რომელიმე სხვა პირის მიერ არ მომხდარა რაიმე რწმუნების, გარანტიის ან ვალდებულების წარდგენა ან აღება, აშკარად გამოხატულის ან ნაგულისხმევის, და ამ დოკუმენტს არ აქვს პრეტენზია მასში არსებული ინფორმაციის უტყუარობაზე, სისწორეზე და ამომწურავობაზე (და იმაზე, რომ რაიმე ინფორმაცია არ არის გამოტოვებული ამ დოკუმენტიდან) და არ შეიძლება მასზე დაყრდნობა. ეს დოკუმენტი არ უნდა განიხილებოდეს, როგორც ბაზრების, ინდუსტრიების და/ან კომპანიების სრული აღწერა, რომლებიც მასში არის ნახსენები. ამ დოკუმენტის არცერთი ნაწილი არ წარმოადგენს სამართლებრივ, საინვესტიციო, ბიზნეს ან საგადასახადო რჩევას, წარსულის ან მომავლის მიმართ, გალტ ენდ თაგარტის ან ჯგუფის რომელიმე წევრის ან მათი დირექტორების, თანამშრომლების, ფილიალების, მრჩევლების ან აგენტების მხრიდან. დოკუმენტის მიმღებებს მოეთხოვებათ ჩაატარონ მათი საკუთარი დამოუკიდებელი კვლევა და შეფასება ამ დოკუმენტში განხილულ საკითხებთან დაკავშირებით. ნებისმიერი საინვესტიციო გადაწყვეტილება მიღებული უნდა იქნას მხოლოდ ინვესტორის პირადი შეხედულებით. კანონის თანახმად, გალტ ენდ თაგარტი ან ჯგუფის რომელიმე წევრი ან მათი დირექტორები, თანამშრომლები, ფილიალები, მრჩევლები ან აგენტები პასუხისმგებლობას არ იღებენ ნებისმიერ ვალდებულებაზე რაიმე ზიანის ან ზარალის მიმართ, რომელიც შეიძლება წარმოიქმნას, პირდაპირ ან არიბად, ამ დოკუმენტის ან მისი შინაარსის რაიმე გამოყენების შედეგად, ან რაიმენაირად უკავშირდებოდეს ამ დოკუმენტს, ან რაიმე ქმედების, ან უმოქმედობის შედეგად რომელიმე მხარის მიერ, ამ დოკუმენტის საფუძველზე.

ამ დოკუმენტში არსებული ინფორმაცია ექვემდებარება შემოწმებას, სრულყოფას და ცვლილებას შეტყობინების გარეშე და გალტ ენდ თაგარტს არ აქვს რაიმე ვალდებულება ამ დოკუმენტში არსებული ინფორმაციის განახლების ან აქტუალურობის შენარჩუნების მიმართ. ამ დოკუმენტის მიწოდება არც ერთ შემთხვევაში არ ნიშნავს იმას, რომ არ მომხდარა ინფორმაციის ცვლილება ამ დოკუმენტის თარიღის შემდგომ ან იმ თარიღის შემდგომ, როდესაც ეს დოკუმენტი უკანასკნელად განახლდა, ან რომ ამ დოკუმენტში მოცემული ინფორმაცია უტყუარია რაიმე პერიოდისთვის იმ თარიღის შემდეგ, როდესაც მისი მიწოდება მოხდა, ან, თუ განსხვავებულია, ამ დოკუმენტში მითითებული თარიღის შემდეგ. გალტ ენდ თაგარტის ან ჯგუფის რომელიმე წევრის ან მათი დირექტორების, თანამშრომლების, ფილიალების, მრჩევლების ან აგენტების მიერ არ გაცემულა რაიმე რწმუნება ან გარანტია, აშკარად გამოხატული ან ნაგულისხმევი ამ ინფორმაციის სისწორესთან და ამომწურავობასთან დაკავშირებით.

ამ დოკუმენტში მოწოდებული ინფორმაცია და გამოთქმული მოსაზრებები ემყარება ინფორმაციას, რომელიც ხელმისაწვდომი იყო გამოცემის თარიღისთვის და წარმოადგენს მხოლოდ გალტ ენდ თაგარტის შიდა კვლევის ნაწილს. მოსაზრებები, პროგნოზები და შეფასებები, რომლებიც მოცემულია მასში, მიღებულია მესამე მხარის წყაროებიდან, რომლებიც მიჩნეულია სანდოდ და კეთილსინდისიერად, და შეიძლება შეიცვალოს შეტყობინების გარეშე. მესამე მხარის პუბლიკაციები, კვლევები და გამოკითხვები ზოგადად აჩვენებს, რომ ამ დოკუმენტში მოცემული ინფორმაცია მიღებულია წყაროებიდან, რომლებიც მიჩნეულია სანდოდ, მაგრამ არ არსებობს ამ მონაცემების სისწორის და ამომწურავობის გარანტია. შესაბამისად, არ შეიძლება დაყრდნობა ნებისმიერ იმ მონაცემზე, რომელიც მოცემულია ამ დოკუმენტში. არც გალტ ენდ თაგარტი, არც ჯგუფის რომელიმე წევრი, ან მათი დირექტორები, თანამშრომლები, ფილიალები, მრჩევლები ან აგენტები არ გასცემენ რაიმე რწმუნებას ან გარანტიას, აშკარად გამოხატულს ან ნაგულისხმევს, ამ დოკუმენტის სარგებლიანობაზე მომავალი საქმიანობის პროგნოზირების საკითხში, ან რომელიმე ფასიანი ქაღალდის ან აქტივის მიმდინარე ან მომავალი ღირებულების შეფასებაში.

გალტ ენდ თაგარტს და ჯგუფის ნებისმიერ წევრს შეიძლება ჰქონდეს ბიზნესი ან ცდილობდეს ბიზნეს-ურთიერთობის დამყარებას კომპანიებთან, რომლებიც მოცულნი არიან ამ კვლევით. შედეგად, ინვესტორებმა უნდა იცოდნენ ინტერესთა პოტენციური კონფლიქტის შესახებ, რომელსაც შეუძლია გავლენა მოახდინოს ამ დოკუმენტში არსებული ინფორმაციის ობიექტურობაზე.

ეს დოკუმენტი კონფიდენციალურია გალტ ენდ თაგარტის კლიენტებისთვის და კვლევითი მასალების გამომწერებისთვის. ამ დოკუმენტის ან მისი ნებისმიერი ნაწილის უნებართვო კოპირება, გავრცელება, პუბლიკაცია ან განმეორებითი გადაცემა რაიმე მედიით ან რაიმე ფორმით ნებისმიერი მიზნისთვის მკაცრად აკრძალულია.

ამ დოკუმენტის მიმღები პირები პასუხისმგებელნი არიან ვირუსების და სხვა დესტრუქციული მოვლენებისგან დაცვაზე. ელექტრონული გადაცემის მიღება ხდება მიმღები პირის საკუთარი რისკის ხარჯზე და წარმოადგენს მის პასუხისმგებლობას, მიიღოს ზომები, რომ ვირუსებისგან და სხვა დესტრუქციული მოვლენებისგან უზრუნველყოს დაცვა.

კვლევების დეპარტამენტის უფროსი
ნინო პაპავა | n.papava@gt.ge

ეკონომისტი
ევა ბოჭორიშვილი | evabochorishvili@gt.ge

მთავარი ეკონომისტი
კობა გვენეტაძე | kgvenetadze@gt.ge

ეკონომისტი
ალიმ ჰასანოვი | ahasanov@gt.ge

უფროსი ასოცირებული ანალიტიკოსი
გიორგი ირემაშვილი | giremashvili@gt.ge

უფროსი ანალიტიკოსი
დავით ნინიკელაშვილი | dninikelashvili@gt.ge

ანალიტიკოსი
დავით ქუტიძე | dkutidze@gt.ge

ანალიტიკოსი
თამარ ქურდაძე | tamarkurdadze@gt.ge

გალტ ენდ თაგარტი
მისამართი: აღმაშენებლის გამზირი 79, თბილისი, 0102, საქართველო
ტელ: + (995) 32 2401 111
ელ. ფოსტა: research@gt.ge